

Ben-Hajjim, *Jedidia Seelenfreund*, Múlt és Jövő, 1930, 288

sportegylet, Ezra, Ceiré Mizrahi, Cofim, Cionista ifjúsági szövetség. És ez a lista még nem is teljes. A cionista és nem-cionista sportegyletek és szövetségek még számos alcsoportja és oldalága működik. A berlini hitközség pedig saját lapjában propagálja a zsidó sport szükségességét. „A zsidó hitközség sportpályáján a zsidó ifjúság nemcsak a testzés nagyfontosságú feladatát fogja végezni, hanem részesévé válik a zsidó világnézetnek és magasabb etikai felfogásnak. Eleven zsidóság fejlődik itt a jövő számára.” — Mindez az irigylésre méltó perspektíva pedig Berlinben tárul fel. Nálunk az egyetlen VAC magárahagyatva küzdi heroikus harcát és zsidó sportpályára legfőleg csak álmában mer gondolni. — De a zsidó sportegyleteket sem lehet szaporítani, mert mindejt réafognák, hogy „cionizmus”.

KISS JÓZSEF SIRJA KÖRÜL

ott ragyogtak az összes hitközségi cilinderek. És ez öröndetes haladás. Mert amíg Kiss József itt járt közöttünk, a hitközség képviselőtestületi tagságra sem tartották méltónak. És még örvendetesebb, hogy a hitközség elnöke, aki minden beszédében oly pompásan fején találja a szöveget, adott kifejezést a halhatatlanságon esett sérelem nobilis korrekturájának, mondván, hogy minden földi értékek és javak megsemmisülnek, de amit a költő teremt, örökéletű. És valóban, ki fogja tudni pár évtized múlva, ki volt az a 300 izraelita, aki a pesti hitközség képét viselte Kiss József korában?

PRÁGÁBAN IS,

niként Berlinben, cionista vezér lett a hitközség elnöke. És sem a prágai gettó, sem a berlini előkelő villanegyed nem dült össze. Ellenkezőleg. A berlini hitközség *Kareski* elnöke alatt adóemelés nélkül, sőt adóleszállítás mellett és minden kölcsön nélkül fejlesztette 12 millió márkás költségvetését és új intézményeket is teremtett. Prágában pedig *dr. Ludwig Singert*, a zsidó nemzeti párt megszervezőjét és parlamenti képviselőjét választották meg az összes pártok a történelmi nevezetességű hitközség elnökévé és az új elnök máris reális programot dolgozott ki a prágai hitközség szanálására.

JEDIDIA SEELNFREUND.

Az Av hónapjában lejátszódott nagy tragédiában is különösen megrendítő volt írók és művészek külön szerencsétlensége. Mint elemi csapás úgy sujtotta őket a vallási jelszavakkal örületig bősztített arab tömegek rombolása. Kéziratok és könyvek égtek el, szóródtak szét.

Pótolhatatlan veszteség érte Jedidia iparművészt, aki a Mótza melletti Bet-Talmának megalapítója volt. Ott épített magának uthont, Juda fiával együtt. Az apa művészetének élt, a fiú pedig a sziklákat túrta, ciszternát robbantott, fát ültetett. S azon a rettenetes éjszakán minden-minden elpusztult, porrá égett. Ami elrabolható volt — elrabolták, a megmozdíthatatlant pedig felégették, összezúzták eszüket vészett, őrzőgő fellachok.

Jedidia több mint 30 esztendei iparművészeti munkásságának úgyszólván magva pusztult el.

A legelső héber ornamentikát díszítőmotívumok (nagy-részük a *Mult és Jövő*-ben jelent meg — onnan másolja most vissza a mester, így próbálja rekonstruálni a megtett utat), az első kísérletek, a héber betűtípusok stilizált formái s velük együtt a már úgyszólván tökéletesített héber ornamentikai stílus mintái — ott veszttek.

Jedidia egész életét, szívének minden dobbanását e rajzoknak szentelte. Nincs olyan rajzolásra vagy művészi díszítésre alkalmas anyag, melyen ki ne próbálta volna héber motívumú terveit.

S mikor ott állott Bet-Talma-hegyével szemben, egy emberséges arab nyomoruságos viskójának ajtajában — látván, hogy török, zúzzák, égetik, rabolják házát és kincseit, szive vére ömlött ott patakokban, a köves wádirban és a vízmosásos hegyoldalon.

Mégis: „újból kezdem!”

Ezt mondta Jedidia, kinek finom, törékeny testében törhetetlen akarat és szeretet lakik.

És újra kezdte. Előlről, mint egy húszéves. Dolgozik, tervez könyvdíszeket, mindenfajta grafikát. Csak nem fog visszarettenni? Nem azért áldozta életét a zsidó művészetnek, hogy holmi tudatlan, megvadított tömeg gyujtogatással és rablással rémítse el. Ő kohanita. A „nér tamid“, — az örök méces, — el nem aludhat. És eddig még nem akadt méltó utódja; bár sokan utánozzák, sokan tanulnak is tőle héber ornamentikát, de nála finomabban és tökéletesebben még senkisé alkalmazta.

Jedidia most Tel-Avivban él.

„Csak ideiglenesen, — míg újból felépíthetem házamat ott, ahol egyedül, feleségemmel, egy sátorban üttem fel először tanyámat — Benjámin hegyei között.”

Fiatalos bizalommal, jókedvvel dolgozik a mester. Rajzol, vés, farag, tervez. Az „Omonut“ kiadócégnél imakönyvcímlapot, betűt rajzol, a hebronai jeshibának oklevelet, itt mesekönyvet, amott plakettet, exlibrist. S ha éppen nem akad munka más számára, dolgozik önmaga számára, előveszi a *Mult és Jövő* legrégebbi számait, megkomponálja, mint egy drága melódiát fejlődésének, művészi útjának üdítő muzsikáját.

Tel-Aviv, 5690.

Ben-Hajjim.

BÁRÓ HATVANY BERTALAN CIKKÉHEZ legutóbbi számunk megjelenése óta is számos hozzászólás érkezett. Európa minden részéből és Amerikából is küldtek reflexiókat és megjegyzéseket Hatvany gondolatmenetéhez, részben pro, részben contra álláspontot elfoglalva. *Athénből Widdler S.* kifejti, hogy az eddigi hozzászólások nem nyúltak a kérdés gyökeréig. Minden baj oka, hogy az ifjúság nélkülözi a céltudatos zsidó szellemben való iskolai nevelést. Hitközségeinkben csak az fontos, hogy szép templomuk, dörgő hangú papjuk és jó hangú kántoruk legyen, de nem nagy súlyt helyeznek a tanítók névójára, illetve az ifjúság nevelésére. Jó tanterv, jó tankönyv kell, mely beléltolja a zsidó ifjúságba a zsidó öntudatot, hogy a legrégebbi kultúrközösség tagja. *Dr. Miller S.* orvos, Yonkersből, az *amerikai* tapasztalatok alapján világítja meg a kérdést. *Pollák Béla* budapesti építész írja: „Remek finomságokkal terített asztalnál ülünk. Olyanok tálalnak, mint Hatvany Bertalan, Kiss Arnold, Kaufmann Vilmos. Vége volna már a lakomának? Nem szabad. Mert olyan kérdés került szónyegre, melynek megpendítéséhez nagy bátorság kellett.” Ezután igen érdekes részletkérdéseket boncol, melyekre még visszatérünk. *Lebovics József* mágoeci főrabbi halachikus szempontból bizonyítja, hogy a zsidóság minden törvénye egyforma érvényű. *Weinberger S.* Pöstyénből éles kritikát gyakorol már a kérdés fölvetése felett is. *Koch Jenő* budapesti gyáros szerint báró Hatvany cikke a jelent látó és a jövő zsidó nemzedéket féltő hittestvéreinkben élénk visszhangra talált. „Ne dugjuk homokba a fejünket, hanem nézzünk körül, hogy hol a hiba és hogy az miképpen orvosolható.” *Dr. F. Horn Londonból* reámutat arra, hogy a liberális zsidóság kebelében alig fordul elő kitérés.

Sajnos, nincs módunkban közölni az összes hozzászólásokat, melyeknek eszmemenete részben egybevágonak is tűnik. A kérdést azonban nem vettük le a napirendről.